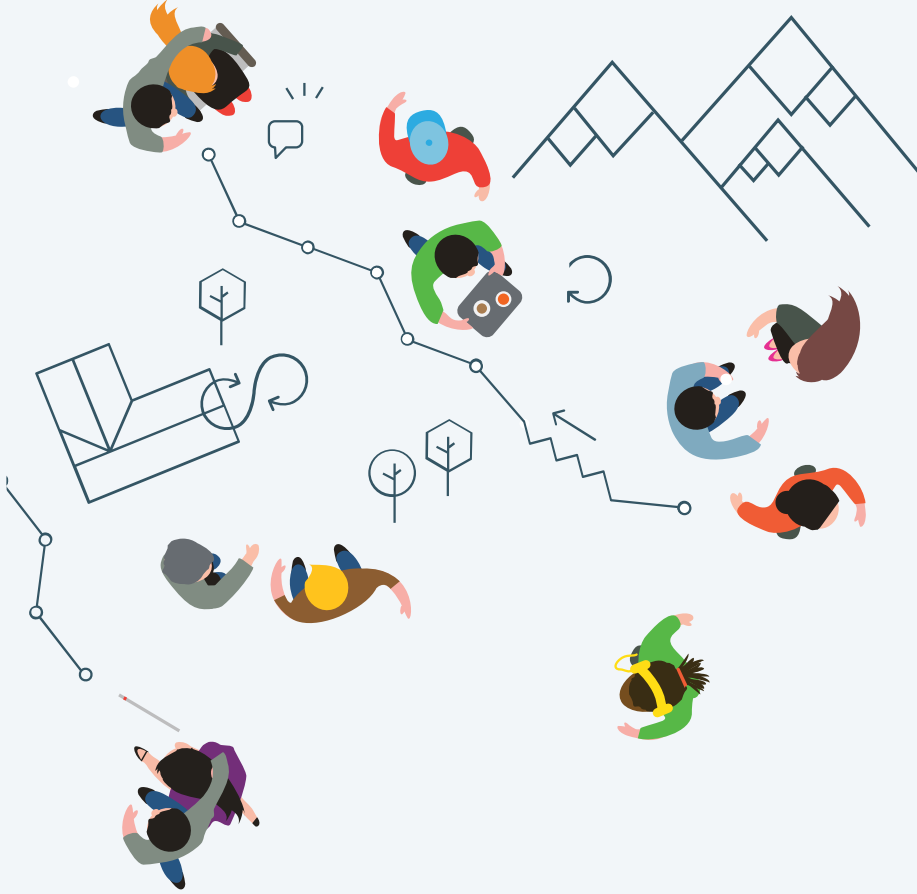
tabor groep

versterkt **waardegericht** ondernemen

GDPR & ERFGOED

Overzicht

- GDPR, Erfgoed, Openbaarheid van bestuur
  - Raakvlakken en verschillen
  - Juiste balans vinden
- GDPR
  - Ontstaan GDPR
  - Uitgangspunten GDPR
  - Rechten van betrokkenen
  - Plichten van dataverwerkers
  - Bewaartermijnen GDPR
  - In de GDPR openingen/uitzonderingen als voor archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk onderzoek of historisch onderzoek
- Openbaarheid van Bestuur en GDPR
  - Openbaarheid van bestuur
  - Uitzonderingsgrond voor onderzoekers
- Handvaten
- Gegevens DPO

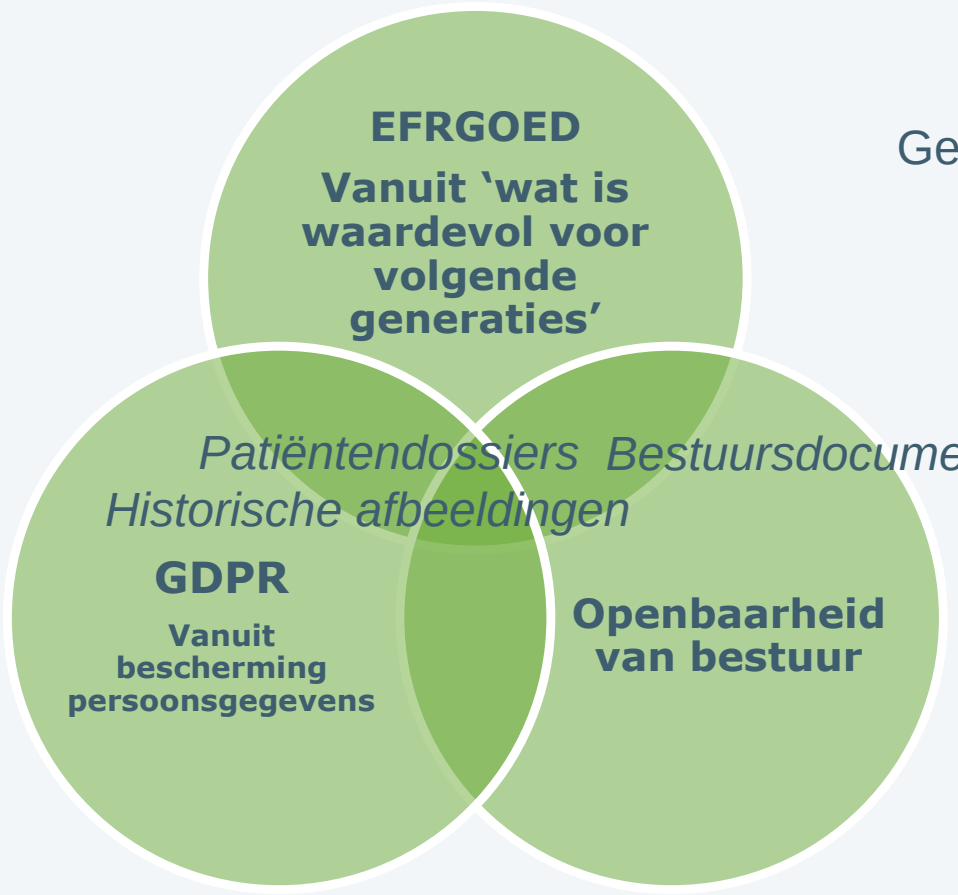
Raakvlakken en verschillen

Onderzoek

Geschiedenis

Medisch recht

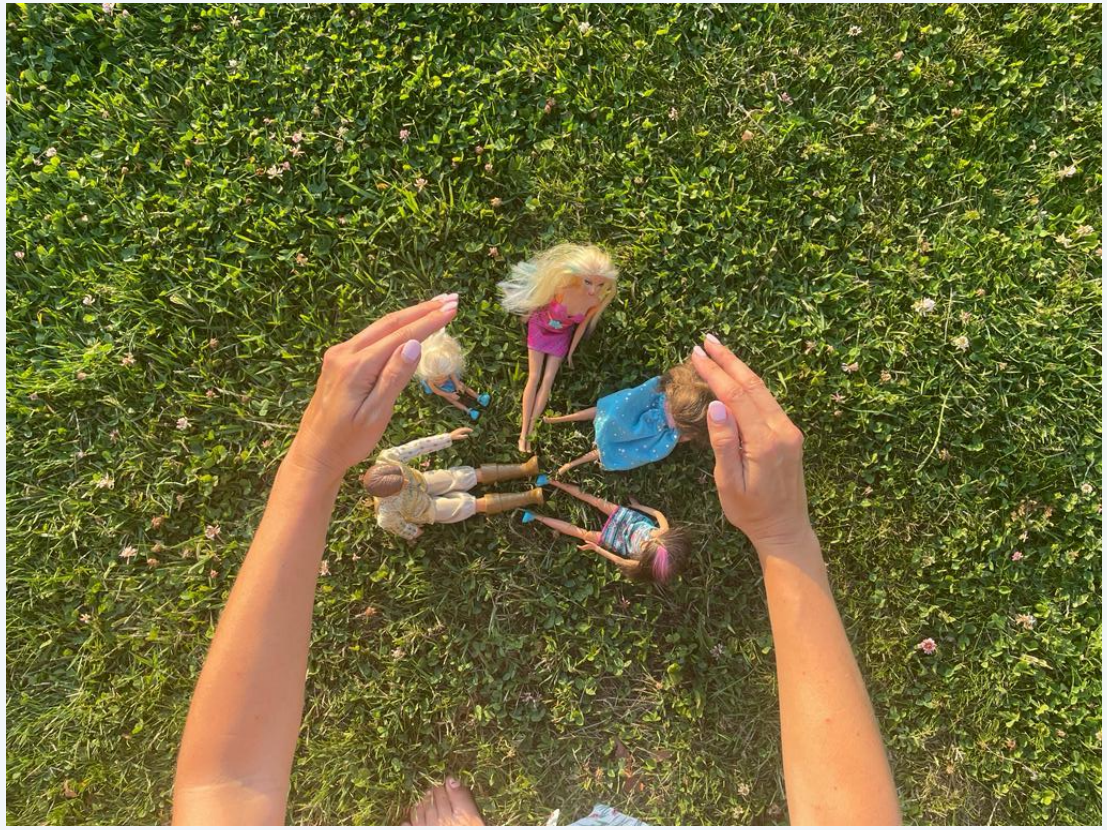
Ruimtelijke Ordening

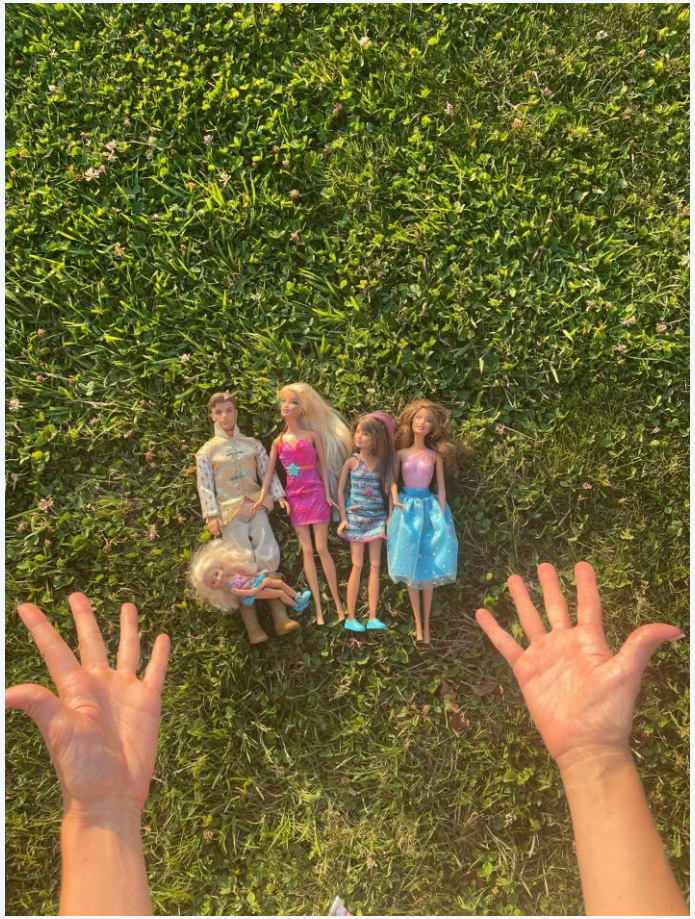

Humane en sociale wetenschappen

Cultuur

GDPR vs. Erfgoed/openbaarheid van bestuur

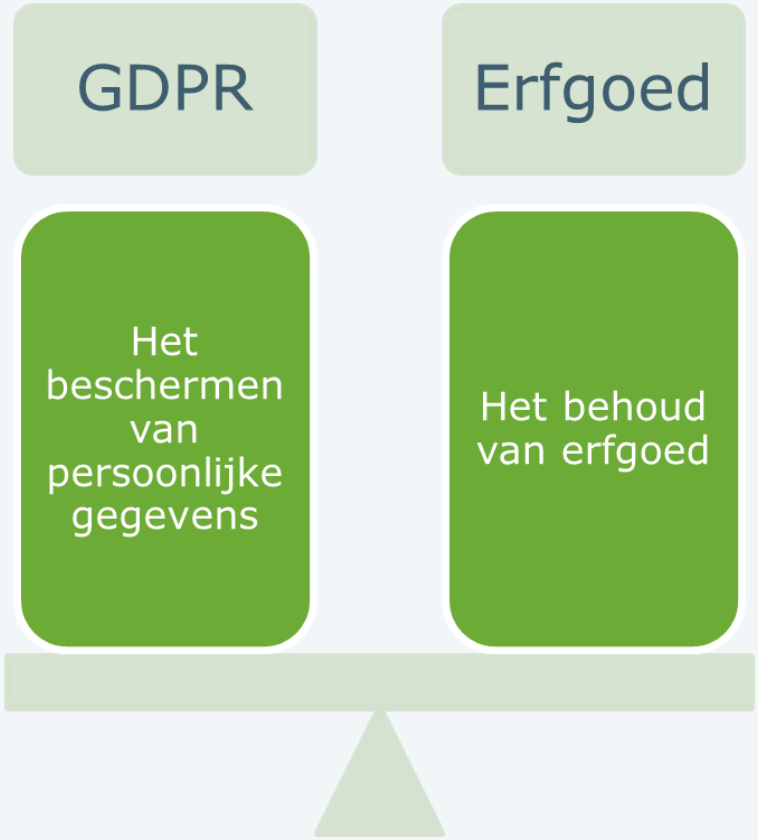

GDPR vs. Erfgoed en Openbaar van bestuur

- De GDPR-wetgeving is gericht op het **beschermen** van persoonlijke gegevens en privacyrechten van individuen.
- Een van de basisprincipes van GDPR is persoonsgegevens **niet langer bewaren dan nodig** (of dan wettelijk bepaald)

- Erfgoedinstellingen hebben de verantwoordelijkheid om historische documenten en informatie te **bewaren** en te **ontsluiten** voor toekomstige generaties
- **Openbaarheid van bestuur** betekent dat de burger het recht heeft om bestuursdocumenten bij de overheid in te kijken, er een kopie van te ontvangen en er uitleg over te krijgen

Juiste balans vinden tussen GDPR en erfgoed

- Om die balans te vinden:
  - Kijken naar het doel van de gegevensverwerking en de context waarin deze plaatsvond
  - In sommige gevallen kunnen persoonlijke gegevens noodzakelijk zijn voor het begrijpen van bepaalde historische feiten of gebeurtenissen. In deze gevallen kan een erfgoedinstelling een beroep doen op de uitzonderingsclausules van de GDPR om de gegevens te bewaren.
  - Daarentegen kunnen persoonlijke gegevens ook onnodig worden bewaard en kan het risico bestaan dat deze gegevens worden misbruikt. Erfgoedinstellingen moeten daarom **zorgvuldig** overwegen welke gegevens ze bewaren en hoe lang ze deze bewaren, en altijd rekening houden met de privacyrechten van individuen.

Ontstaan GDPR

- De concepten rond privacy en de wetgeving die daaruit voortvloeit evolueren voortdurend en passen zich aan aan nieuwe technologische ontwikkelingen en maatschappelijke veranderingen
- Klassieke oudheid > fotografie > art. 12 UVRM (1948) of art. 8 EVRM (1950) > GDPR > Europese AI-act..
- General data protection regulation (GDPR) of Algemene Verordening **Gegevensbescherming** (AVG)
  - Inwerking getreden op 25 mei 2018
  - Europese verordening (dus met rechtstreekse werking) die de regels voor de verwerking van persoonsgegevens door particuliere bedrijven en overheidsinstanties in de hele Europese Unie standaardiseert.
  - Dubbel doel:
    - de **bescherming** van persoonsgegevens (PG) binnen de Europese Unie te garanderen
    - het vrije verkeer van gegevens binnen de Europese interne markt te waarborgen

Uitgangspunten GDPR

- De verwerking van persoonsgegevens moet ten dienste van de mens staan
  > Geen absoluut recht
  > Afwegen tegen andere rechten: zoals recht op veiligheid, volksgezondheid,..
  > Uitzonderingen mogelijk als met het oog op wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden; voorwaarden:
    - rekening houden met de gerechtvaardigde verwachting van de maatschappij dat er sprake is van kennisvermeerdering.
    - data-minimalisatie
- GDPR Is niet van toepassing op de persoonsgegevens van overleden personen. De lidstaten kunnen regels vaststellen mbt de verwerking van pg van overleden personen
- Pseudonimisering kan de risico's verminderen

RECHTEN VAN BETROKKENEN

Recht op informatie

Recht op inzage

Recht op correctie

Recht op vergetelheid

Recht op dataportabiliteit

Toolbox voor meer controle op eigen gegevens

Art. 12 t.e.m. 23 AVG

Rechten van betrokkenen

- Recht op informatie: betrokkene mag vragen welke gegevens er van hem verwerkt worden en wie er toegang toe heeft, waarom de organisatie die persoonsgegevens nodig heeft of gebruikt en hoe lang ze bewaard worden;
- Recht op inzage: betrokkene mag steeds de gegevens die een organisatie van hem/haar heeft, inkijken;
- Recht op verbetering: indien er fouten in de gegevens zouden zijn, kan betrokkene vragen om dit aan te passen;
- Recht op gegevenswissing: betrokkene kan vragen dat gegevens, die niet (meer) strikt noodzakelijk zijn, permanent en volledig verwijderd worden; in sommige gevallen (bijvoorbeeld bij medische gegevens) verbiedt de wet een wissing;
- Recht op beperking van de verwerking: indien betrokkene bezwaar heeft(zie verder) tegen de verwerking van bepaalde gegevens, kan hij vragen om deze verwerking te stoppen;
- Recht op overdraagbaarheid van gegevens: indien betrokkene bepaalde gegevens wenst over te dragen naar bijvoorbeeld een ander ziekenhuis, dan faciliteert het ziekenhuis dit;
- Recht van bezwaar: indien betrokkene niet akkoord gaat met de grondslag van een verwerking of met de manier waarop bepaalde gegevens verwerkt worden, kan hij/zij zich hiertegen verzetten;
- Recht om niet te worden onderworpen aan geautomatiseerde besluitvorming: wanneer de organisatie algoritmes zou gebruiken om, zonder tussenkomst van mensen, bepaalde gevolgen te trekken uit (een deel van) gegevens, dan kan betrokkene zich hiertegen verzetten;
- Recht om toestemming in te trekken: indien men voor bepaalde verwerkingen de toestemming gevraagd heeft, kan betrokkene te allen tijde kiezen om die toestemming in te trekken;

PLICHTEN voor 'dataverwerkers'
Beginselen van dataverwerking

1/ De verwerking moet **rechtmatig, behoorlijk en transparant** zijn.

Rechtmatig

Een verwerking is rechtmatig als men beschikt over de correcte verwerkingsgrond, obv van 1 van de 6 rechtsgrondslagen:

1/ Om te voldoen aan een wettelijke verplichting
2/ Voor de totstandkoming en uitvoering van een overeenkomst
3/ Om de vitale belangen van een natuurlijk persoon te beschermen
4/ Voor de vervulling van een gerechtvaardigd belang
5/ Voor de vervulling van een taak van algemeen belang (vooral overheid)
6/ De betrokkene heeft toestemming gegeven

Behoorlijk

Transparant

De gegevensverwerking is transparant als ze duidelijk en begrijpelijk werd uitgelegd.

Dit houdt in dat je tegenover de patiënt/cliënt een informatieplicht hebt waarin je in begrijpelijke taal onder andere uitlegt dat je persoonsgegevens verzamelt, waarom je dit doet en hoe lang je dit doet. Deze informatieplicht komt tot uiting in de privacyverklaring.

De AVG in een notendop

Op basis hiervan mag je persoonsgegevens verzamelen

De grondslag

Toestemming van de gebruiker

Vitale belangen

Wettelijke verplichting

Overeenkomst

Algemeen belang

Gerechtvaardigd belang

Rechtsgrondslagen

Beginselen van dataverwerking

2/ **Duidelijk omschreven doel**

▪ De verwerking moet dienen voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden (doelbinding).

▪ De verwerking van persoonsgegevens gebeurt dus met een doel
- Dus niet zomaar persoonsgegevens verzamelen zonder achterliggende reden of voor een toekomstig doel.
- Persoonsgegevens verwerken met een bepaalde bedoeling en dat doel moet men heel precies en uitdrukkelijk kunnen aanduiden. Dit betekent meteen ook dat men die gegevens enkel voor dat precieze doel mag gebruiken.

▪ Deze doeleinden moet men concreet en voorafgaand aan de verwerking schriftelijk vastleggen (verwerkingsregister)
▪ Persoonsgegevens worden niet verwerkt op een wijze die onverenigbaar is met de doelen waarvoor ze zijn verkregen
▪ ▪ <u>Let op bij verandering van doel</u>
- ▪ Voorafgaand nieuw doel schriftelijk vastleggen (verwerkingsregister)
- ▪ Betrokkene hiervan inlichten en/of privacyverklaring aanpassen
- ▪ Indien gegevens zijn verkregen op basis van toestemming > opnieuw toestemming vragen

Beginselen van dataverwerking

3/ Minimale gegevensverwerking

- Vraag alleen de persoonsgegevens op die nodig zijn om het vastgelegde doel te vervullen.
  Dit proces wordt ook wel data-minimalisatie genoemd.

- Het type persoonsgegevens moet redelijkerwijs nodig zijn om het doel te bereiken
- Dit houdt in: de gegevensverzameling moet in verhouding staan tot het doel (=proportioneel)

⇒Hanteer principe '**Need to know**' i.p.v. 'Nice to know'

- Het doel kan niet met minder, alternatieve of andere gegevens worden bereikt (maak de oefening!)
- Kortom, geen gegevens verzamelen
  - Om te verzamelen
  - Vanuit een (ongezonde) nieuwsgierigheid
  - Vanuit het idee 'dit zou ik later ook nog wel eens nodig kunnen hebben
- Ga zeer rationeel om met gegevensverzameling, beperk je tot wat strikt noodzakelijk is
- Ga bij je taakuitvoering systematisch na welke gegevens vanaf nu overbodig zijn om te verwerken

Beginselen van dataverwerking

4/ Juiste verwerking

- De verwerking van persoonsgegevens berust op juistheid
- Hiermee wordt bedoeld dat de gegevens juist moeten zijn en actueel. Hoe vaak men verzamelde persoonsgegevens moet actualiseren, zal afhangen van het soort gegevens en het doel waarvoor men ze gebruikt.
- Betrokkenen hebben het recht om hun gegevens te verbeteren (zie rechten van betrokkene).

5/ Beveiligde verwerking

- De verwerkingsverantwoordelijke moet de passende technische en organisatorische maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat je gegevens niet verloren gaan (al dan niet vrijwillig), beschadigd of vernietigd worden.
- Dit houdt in dat hij alle maatregelen neemt om :
    a) De betrouwbaarheid van de persoonsgegevens te garanderen (= waken over vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid) door een goede back-uppolicy, antivirus, firewall, enz
    b) Datalekken te voorkomen / Schade
    c) Ingeval van datalek: verplicht melden aan DPO

Beginselen van dataverwerking

6/ Opslagbeperking

- Bewaar data niet langer dan strikt noodzakelijk of dan wettelijk bepaald
- Geef aan hoelang je de gegevens bewaart.
- Verwijder die gegevens na de aangegeven periode of anonimiseer ze
- Let op: ook een back up is natuurlijk een bestand met gegevens en valt onder alle GDPR-verplichtingen.
- 'Verwijderen' kan ook betekenen, wegschrijven naar een archiefserver
  - Let wel, dan mogen de gegevens op die server niet langer bewerkt of bekendgemaakt worden
- Bewaar geen persoonsgegevens op je lokale schijf
- Let op met het bewaren van persoonsgegevens op mobiele devices (tablet, USB-stick, laptop, smartphone, …)

Bewaartermijnen GDPR

- 1/ Financiële gegevens:
- Algemeen: 10 jaar
- IDO: 10 jaar
- Boekhoudkundige registraties: 10 jaar
- De officieel geregistreerde jaarrekening: 30 jaar

- 2/ Personeelsgegevens:
- Bewaren gedurende de gehele loopbaan
- Na uitdiensttreding: nog 5 jaar

- 3/ Gegevens van gebruikers:
- Volledig dossier : 30 jaar vanaf de laatste aanpassing van het dossier
- Mét akkoord van de gebruiker, het volledige dossier doorgeven aan de nieuwe zorgaanbieder als deze overstapt naar een andere zorgaanbieder

- 4/ Bijzondere jeugdbijstand
- De voorziening (enkel de organisaties die naast de erkenning MFC ook nog erkend zijn door het Agentschap Opgroeien!) bewaart het dossier van de minderjarige tot hij de volle leeftijd van 35 jaaar heeft bereikt
- Bij het afsluiten hiervan wordt betrokkene hiervan op de hoogte gebracht

- 5/ Klachtenregister
- Klachten moeten steeds vermeld worden in een klachtenregister
- Geen wettelijke bewaartermijn > VAPH + zorginspectie oordelen dat 5 jaar een redelijke bewaartermijn is.

In de GDPR openingen/uitzonderingen als voor archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk onderzoek of historisch onderzoek

- Art. 5, 1, b) doelbinding, e) bewaartermijnen,
- Art. 9, 2, j) verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens
- Art. 14, 5, b) Te verstrekken informatie wanneer de gegevens niet van de betrokkene zijn verkregen
- Art. 17, 3, d) recht op gegevenswissing
- Art. 89
  - 2. als wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden, kan in het Unierecht of het lidstatelijke recht worden voorzien in afwijkingen van de in de artikelen 15 (recht van inzage), 16 (recht op rectificatie), 18 (recht op beperking van de verwerking) en 21 (recht van bezwaar) onder bepaalde voorwaarden
  - 3. als met oog op archivering in het algemeen belang, kan in het Unierecht of het lidstatelijke recht worden voorzien in afwijkingen van de in de artikelen 15, 16, 18, 19, 20 (recht op overdraagbaarheid van gegevens) en 21, behoudens de in lid 1 van dit artikel bedoelde voorwaarden en waarborgen,.

Openbaarheid van bestuur & GDPR

- Het Bestuursdecreet, houdende het principe van Openbaarheid van Bestuur en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG of GDPR), zijn allebei wetten die betrekking hebben op informatie. Het bestuursdecreet regelt het recht op informatie van burgers over bestuurlijke zaken bij de overheid (incl. zorginstellingen), terwijl de AVG regelt hoe persoonsgegevens moeten worden verwerkt en beschermd.

- Als het gaat om persoonsgegevens die onder het Bestuursdecreet vallen, bijvoorbeeld omdat deze zijn opgeslagen in documenten die zijn opgesteld door de overheid, dan kan de privacy van de betrokkene in het geding komen. In dat geval moeten de regels van de AVG worden nageleefd en moet de overheid ervoor zorgen dat de persoonsgegevens beschermd blijven.

- Dit betekent bijvoorbeeld dat de overheid ervoor moet zorgen dat persoonsgegevens alleen worden verwerkt voor het doel waarvoor ze zijn verzameld, dat ze niet langer worden bewaard dan nodig is en dat ze worden beschermd tegen ongeoorloofde toegang, verlies, diefstal of onrechtmatige verwerking.

- Als een verzoek op grond van het Bestuursdecreet wordt ingediend waarbij persoonsgegevens zijn betrokken, moet de overheid afwegen of het belang van openbaarmaking opweegt tegen het belang van bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen. Als de persoonsgegevens moeten worden beschermd, kan het Bestuursdecreet bijvoorbeeld worden toegepast met behulp van anonimisering of het verstrekken van gedeeltelijke informatie.

Openbaarheid van bestuur

- Inzage kan enkel afgewezen worden om decretaal vastgelegde redenen.
- Voor levende personen:
  - Geen inzage, tenzij:
    - met toestemming van betrokkene
    - uitzonderingsgrond voor onderzoekers (art. II.38)
  - GDPR volop van toepassing
- Voor personen die minder dan 20 jaar geleden zijn overleden:
  - Geen inzage ogv bestuursdecreet, tenzij:
    - de persoon bij leven zijn toestemming had gegeven mbt welbepaald doel
    - uitzonderingsgrond voor onderzoekers (art. II.38)
- Voor personen die meer dan 20 jaar gelden zijn overleden (art. II.37):
  - Inzage

Uitzonderingsgrond voor Onderzoekers

- Artikel II.38 + Besluit van de Vlaamse regering dd. 01/02/2019 + art. 89, 1° lid AVG

- Als universiteiten, hogescholen of erkende onderzoeksinstellingen een aanvraag tot openbaarmaking indienen voor wetenschappelijke doeleinden, *kunnen* de overheidsinstanties, vermeld in artikel II.28, § 1, beslissen de volgende uitzonderingsgronden niet in te roepen:
  - 1° de uitzonderingsgronden, vermeld in artikel II.35 en II.36, § 1, tweede lid, 2° tot en met 11° ;
  - 2° de uitzonderingsgrond, vermeld in artikel II.34, 2°, en II.36, § 1, tweede lid, 1°, binnen de grenzen van artikel 89, eerste lid, van de algemene verordening gegevensbescherming;
  - 3° de uitzonderingsgronden, vermeld in artikel II.34, 5° en 6°, op voorwaarde dat dat de betrokkene toegestemd heeft met de openbaarmaking.

- De Vlaamse Regering stelt de nadere bepalingen vast voor de toepassing van dit artikel.

Uitzonderingsgrond voor Onderzoekers

- Besluit van de Vlaamse regering dd. 01/02/2019

- Artikel 1. Een aanvraag tot openbaarmaking van bestuursdocumenten als vermeld in artikel II.38, eerste lid, van het bestuursdecreet van 7 december 2018 bevat:
- 1° een bewijs van de identiteit van de aanvrager;
- 2° een document dat aantoont dat de aanvrager verbonden is aan een universiteit, een hogeschool of een erkende onderzoeksinstelling;
- 3° een vermelding van de te raadplegen bestuursdocumenten;
- 4° een duidelijke beschrijving van de wetenschappelijke doeleinden
- 5° een duidelijke beschrijving van de onderzoeksmethoden die gebruikt zullen worden;
- 6° de wijze waarop persoonsgegevens verwerkt worden als de aanvraag bestuursdocumenten betreft waarvoor de uitzonderingsgronden vermeld in artikel II.34, 2°, en II.36, § 1, tweede lid, 1°, van het bestuursdecreet van 7 december 2018 ingeroepen kunnen worden.

- Art. 2. De aanvrager geeft de overheidsinstantie, vermeld in artikel II.28, § 1 van het bestuursdecreet van 7 december 2018, op elk moment de mogelijkheid om de ongepubliceerde onderzoeksresultaten in te kijken.

- Art. 3. Om een beslissing te nemen over de aanvraag onderzoekt de overheidsinstantie, vermeld in artikel II.28, § 1 van het bestuursdecreet van 7 december 2018:
- 1° het wetenschappelijke karakter van de onderzoeksmethode;
- 2° het wetenschappelijke karakter van de doeleinden;
- 3° de mate waarin het onderzoeksresultaat verspreid wordt;
- 4° de wijze waarop persoonsgegevens verwerkt worden;
- 5° de mate waarin afbreuk gedaan wordt aan de beperkingen die bij wet of decreet gesteld worden aan de toegang tot bestuursdocumenten.

-

Uitzonderingsgrond voor Onderzoekers - waarborgen

- Artikel 89 AVG
- "Waarborgen en afwijkingen in verband met verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden"

- 1. De verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden is onderworpen aan passende waarborgen in overeenstemming met deze verordening voor de rechten en vrijheden van de betrokkene. Die waarborgen zorgen ervoor dat er technische en organisatorische maatregelen zijn getroffen om de inachtneming van het beginsel van minimale gegevensverwerking te garanderen. Deze maatregelen kunnen pseudonimisering omvatten, mits aldus die doeleinden in kwestie kunnen worden verwezenlijkt. Wanneer die doeleinden kunnen worden verwezenlijkt door verdere verwerking die de identificatie van betrokkenen niet of niet langer toelaat, moeten zij aldus worden verwezenlijkt.

Handvaten

- Zorgvuldigheid bij alle partijen: zowel de zorginstelling als de onderzoekers
  > Bewustzijn dat men mogelijks werkt met (gevoelige) persoonsgegevens!
- Onderscheid maken tussen:
  - persoonsgegevens van personen die nog in leven zijn > GDPR !
  - persoonsgegevens van personen die minder dan 20 jaar geleden overleden zijn > Bestuursdecreet: geen inzage
  - persoonsgegevens van personen die langer dan 20 jaar geleden overleden zijn > algemene zorgvuldigheidsbeginsel

Catherine De Mulder

Team Communicatie & Informatie – GDPR-officer

E catherine.demulder@tabor.be
T +32 9 235 82 12
M +32 492 48 23 92

www.taborgroep.be
taborgroep.be/adviseur/catherine de mulder

